

”Når staten ikke tager et ansvar for en national klimaindsats på planområdet, er det de lokale politikere, der skal træffe de upopulære valg; at opstille vindmøller, solanlæg, udtage lavbundsarealer osv.

Haster

Styrk planlægningens rolle i den grønne omstilling

Den grønne omstilling kan ikke vente på, at vi undersøger alle muligheder for bæredygtige og klimamæssige planlægningstiltag. Vi bliver nødt til at prøve noget af og se, hvordan det går. Kunne man forestille sig, at man allerede nu sikrede planlæggerne en mulighed for at regulere de mest oplagte CO₂-mæssige emner?

Af projektleder Anne Møller, Dansk Byplanlaboratorium

I løbet af 2021 har Byplanlaboratoriet sammen med et bredt udsnit af vores fantastiske netværk af planlæggere, institutioner, organisationer og virksomheder etableret et særligt fokus på den fysiske planlægning og de CO₂-reduktioner, vi nationalt og globalt har forpligtet os til at arbejde for. Artiklen her er ikke en konklusion eller udtryk for en bestemt holdning i laboratoriet. Det er nærmere en samling af resultater, pointer, erfaringer og refleksioner fra et år med CO₂ på dagsordenen.

Planloven har en særlig vigtig paragraf: §15

Undersøgelsen af kommunernes oplevelser af muligheder og udfordringer med klima- og miljømæssig bæredygtighed publiceret i rapporten ”Bæredygtig lokalplanlægning” i juni

2021 gav et billede af især de udfordringer, kommunerne står overfor. §15 er en kæmpe barriere for bæredygtige lokalplaner. Der skal simpelthen være flere muligheder for at regulere bæredygtigt.

Men det er et svar, der rejser spørgsmål: Skal vi bare fylde mere og mere ind i §15? Hvor meget skal placeres i byggelovgivningen, som ikke alene sikrer ny planlægning, men alle byggerier? Hvordan arbejder man med CO₂-regnskaber på lokalplan-niveau? En anden meget stor barriere i §15 er, måske ikke overraskende, den manglende mulighed for at regulere materialer med afsæt i bæredygtighed. EU's byggeforordning spænder ben her, men ikke desto mindre opfordres de nationale politikere til at forfølge den dagsorden i EU. Indtil det sker, må planlæggerne snørkle sig gennem

bestemmelser og redegørelser for materialevalg på baggrund af æstetik og frivillige aftaler med bygherrerne.

Afprøvning med midlertidige muligheder

Planloven er en ganske tyk bog. Med regeringens udspil ’tættere på – grønne byer’ lægges der op til, at klimaet skrives ind i planlovens formålsparagraf. Det betyder – formentlig – konkret, at hensynet til klimaet ophøjes til at være et planmæssigt hensyn, og dermed et hensyn man kan afveje for i sin konkrete planlægning; planstrategier, kommuneplaner og lokalplaner.

På en debat om netop de kommende planlovsændringer, som Green Building Council og Dansk Byplanlaboratorium var vært ved i begyndelsen af november, så et relativt progressivt

Find rapporten
"Bæredygtige
lokalplaner" på
www.byplanlab.dk

Nyt tema om bæredygtig planlægning på www.byplanlab.dk

Vi opretter en TEMA-side på vores hjemmeside, hvor vi samler alt det, der er aktuelt og relevant for planlæggerne, når vi taler om klimamål og den grønne omstilling. Projekter, resultater, debatter, links til relevante aktører i netværket: Klima på alle planer. Gå selv på opdagelse på: byplanlab.dk/klimapaaalleplaner

forslag dagens lys. Den grønne omstilling kan ikke vente på, at vi undersøger alle muligheder for bæredygtig og klimamæssige planlægningstiltag. Vi bliver nødt til at prøve noget af og se, hvordan det går. Kunne man forestille sig, at man allerede nu, ved næste revision af planloven sikrede planlæggerne en mulighed for at regulere de mest oplagte CO₂-mæssige emner? Måske kunne midlertidige muligheder for, at kommunerne kunne planlægge for og regulere de pt. bedst kendte klimaindsatser, bringe gode erfaringer med sig.

Fra hæftet 'Klimamål og fysisk planlægning' som Byplanlaboratoriet sammen med KTC, Concito og Gate 21 har udarbejdet i efteråret 2021 ved vi faktisk noget om, hvor de største klimasyndere i planlægningen ligger.

- **Infrastruktur, transport og mobilitet:** Stop for nye udlæg af veje, byudvikling langt fra stationer og anden offentlig transport og understøt god sti-infrastruktur, der gør cyklen til det nemme valg.
- **Nye byudlæg til f.eks. parcelhuse på bar mark:** Stop for udlæg af nye parcelhusområder, der favoriserer bilen som primært transportmiddel, som pr. boenhed optager stort areal og som understøtter flere nybyggede kvadrater.
- **Nedrivning vs. nybyg:** Nedrivning af ældre bygninger fremfor renowing er en stor klimasynder. Transformation og fortætning af eksisterende byområder har en langt mindre klimapåvirkning end nybyg.

Nationalt, regionalt eller tværkommunalt planlægningsniveau

Fra mange sider er det i årets løb blevet fremhævet, at det er en rigtig stor barriere for planlægningens mulighed for, for alvor at bidrage den grønne omstilling, hvis der ikke bliver arbejdet

på tværs af kommunegrænser. Mange efterlyser national og regional regulering af planområdet og argumenterer på denne vis: Når staten ikke tager et ansvar for en national klimaindsats på planområdet, er det de lokale politikere, der skal træffe de upopulære valg; at opstille vindmøller, solanlæg, udtage lavbundsarealer osv. Og den slags 'klima-rigtige' beslutninger er desværre ofte forbundet med en stor risiko for et politisk selvmord. Der er simpelthen behov for, at landspolitikkerne bakker deres lokale folkevalgte op. Andre plæderer for at løse problemet gennem forpligtende kommunale samarbejder. Uanset hvilken model der bliver valgt, så har vi travlt. Vi taler om store udfordringer og behov for vidtgående og grænseoverskridende løsninger.

Helhedsorientering, nye muligheder og tværfaglighed

Planlæggerne arbejder og har faktisk altid arbejdet med det, som mange også mener, er planlægningens hovedopgave i den grønne omstilling: At sikre en helhedsorienteret planlægning, afveje arealinteresser, sikre forskellige hensyn, demokratiske spilleregler og gennemsigtighed i planlægningen. Men alligevel bliver der sat spørgsmålstejn ved, om klimaet kan adresseres gennem planlægningen? Hvordan kan vi f.eks. arbejde med CO₂-regnskaber på kommune- og lokalplanniveau? Erfaringen fra DK-2020-projektet viser f.eks., at ganske få kommuners planer indeholder en stillingtagen til, hvordan fysisk planlægning skal bidrage til at nå kommunernes klimamål. Det frække spørgsmål her er, om planlæggere er gode nok til at arbejde sammen med de sektorer, der arbejder mere direkte med konkrete klimatiltag: Infrastruktur- og transportområdet? Forsyningsområdet? Vand- og Naturområdet? Landbruget? Får planlæggerne altid

stillet sig til rådighed og udforsket de muligheder, de kan bringe i spil for at sikre de vigtige klimaprojekter?

Vi ses i 2022

I Byplanlaboratoriet ser vi frem til 2022, hvor arbejdet med planlægningens rolle i den grønne omstilling fortsat vil fylde. Vi glæder os til at se resultaterne af planlovsforhandlingerne, til at følge kommunernes planlægning, spille med i nye projekter på området – og ikke mindst at kunne samle erfaringer på www.byplanlab.dk

Byplanlaboratoriets generelle fokus på klimaet i 2021

- ✓ Undersøgelse af kommunernes oplevelse af bæredygtighed i lokalplaner samlet i rapporten "Bæredygtig lokalplanlægning" – 75 af landets 98 kommuner deltog.
- ✓ Foretræde for folketingets Indenrigs- og Boligudvalg samt Klima- Energi- og Forsyningsudvalget – på baggrund af undersøgelsen om bæredygtighed i lokalplaner og som led i Regeringens arbejde med evalueringen af planlovsændringerne fra 2017; herunder udspil til og forhandlinger om planlovsændringer der forventeligt er på plads i første halvdel af 2022.
- ✓ Udarbejdelse af hæftet "Klimamål og planlægning".
- ✓ Vært for og deltagelse ved flere webinarer og debatarrangementer med fokus på bæredygtighed, klimamål og planlægning.